RETTENS DOM (Fjerde Afdeling)

31. januar 2001 *

I sag T-533/93,

Edouard Bouma, Rutten (Nederlandene), ved advokaterne E.H. Pijnacker Hordijk og H.J. Bronkhorst og med valgt adresse i Luxembourg,

sagsøger,

mod

Rådet for Den Europæiske Union ved A.-M. Colaert, som befuldmægtiget, og med valgt adresse i Luxembourg,

og

Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber ved T. van Rijn, som befuldmægtiget, og med valgt adresse i Luxembourg,

sagsøgte,

* Processprog: nederlandsk.

angående en påstand i medfør af EF-traktatens artikel 178 og artikel 215, stk. 2 (nu artikel 235 EF og artikel 288, stk. 2, EF), om erstatning af det tab, sagsøgeren har lidt ved, at han har været forhindret i at markedsføre mælk som følge af Rådets forordning (EØF) nr. 857/84 af 31. marts 1984 om almindelige regler for anvendelsen af den i artikel 5c i forordning (EØF) nr. 804/68 omhandlede afgift på mælk og mejeriprodukter (EFT L 90, s. 13), som suppleret ved Kommissionens forordning (EØF) nr. 1371/84 af 16. maj 1984 om gennemførelsesbestemmelserne for den tillægsafgift, der er omhandlet i artikel 5c i forordning (EØF) nr. 804/68 (EFT L 132, s. 11),

har

DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABERS RET I FØRSTE INSTANS
(Fjerde Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, V. Tiili, og dommerne R.M. Moura Ramos og P. Mengozzi,
justitssekretær: fuldmægtig J. Palacio González,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter mundtlig forhandling den 17. maj 2000,

afsagt følgende

Dom

Retsforskrifter

1 Med henblik på at nedbringe en overskudsproduktion af mælk inden for Fællesskabet udstedte Rådet i 1977 forordning (EØF) nr. 1078/77 af 17. maj

1977 om indførelse af en præmieordning for ikke-markedsføring af mælk og mejeriprodukter og for omstilling af malkekvægsbesætninger (EFT L 131, s. 1). Ved forordningen blev producenterne tilbudt en præmie for at påtage sig en forpligtelse til at undlade at markedsføre mælk i en periode på fem år eller omstille besætningerne.

2 Trods mange producenters indgåelse af sådanne forpligtelser fortsatte overproduktionen i 1983. Rådet udstedte derfor forordning (EØF) nr. 856/84 af 31. marts 1984 (EFT L 90, s. 10) om ændring af Rådets forordning (EØF) nr. 804/68 af 27. juni 1968 om den fælles markedsordning for mælk og mejeriprodukter (EFT 1968 I, s. 169). Ved den nye artikel 5c i forordningen blev der indført en »tillægsafgift« på de mængder mælk, som producenterne leverer, og som overstiger en »referencemængde«.

3 Ved Rådets forordning (EØF) nr. 857/84 af 31. marts 1984 om almindelige regler for anvendelsen af den i artikel 5c i forordning nr. 804/68 omhandlede afgift på mælk og mejeriprodukter (EFT L 90, s. 13) blev referencemængden for hver enkelt producent fastsat på grundlag af den produktion, der var leveret i et referenceår, nemlig kalenderåret 1981, med forbehold af muligheden for medlemsstaterne for at vælge kalenderåret 1982 eller 1983. Kongeriget Nederlandene valgte 1983 som referenceår.

4 De ikke-markedsføringsforpligtelser, som visse producenter havde indgået i medfør af forordning nr. 1078/77, dækkede de referenceår, der var valgt. Da de pågældende producenter ikke havde produceret mælk i de pågældende år, kunne de ikke få tildelt en referencemængde og således heller ikke markedsføre mælk, der var fritaget for tillægsafgiften.

5 Ved domme af 28. april 1988 i sagerne Mulder (sag 120/86, Sml. s. 2321, herefter »Mulder I-dommen«) og von Deetzen (sag 170/86, Sml. s. 2355) fastslog Domstolen, at forordning nr. 857/84, som suppleret ved Kommissionens forord-

ning (EØF) nr. 1371/84 af 16. maj 1984 om gennemførelsesbestemmelserne for den tillægsafgift, der er omhandlet i artikel 5c i forordning nr. 804/68 (EFT L 132, s. 11), er ugyldig som følge af, at den tilsidesætter princippet om beskyttelse af den berettigede forventning.

6 Med henblik på at opfylde disse domme udstedte Rådet forordning (EØF) nr. 764/89 af 20. marts 1989 om ændring af forordning nr. 857/84 (EFT L 84, s. 2). I medfør af denne ændringsforordning fik de producenter, der havde indgået ikke-markedsføringsforpligtelser, tildelt en »særlig« referencemængde (også benævnt »kvote«).

7 Tildelingen af en særlig referencemængde var undergivet flere betingelser. Visse af disse betingelser, der navnlig angik tidspunktet for ikke-markedsføringsforpligtelsens ophør, blev kendt ugyldige af Domstolen ved domme af 11. december 1990 i sagerne Spagl (sag C-189/89, Sml. I, s. 4539) og Pastätter (sag C-217/89, Sml. I, s. 4585).

8 På baggrund af disse domme udstedte Rådet forordning (EØF) nr. 1639/91 af 13. juni 1991 om ændring af forordning nr. 857/84 (EFT L 150, s. 35, herefter »forordning nr. 1639/91«), som ophævede de betingelser, der var blevet kendt ugyldige, hvorefter de berørte producenter kunne få tildelt en særlig referencemængde.

9 Ved dom af 19. maj 1992 i sagen Mulder m.fl. mod Rådet og Kommissionen (forenede sager C-104/89 og C-37/90, Sml. I, s. 3061, herefter »Mulder II-dommen«) fastslog Domstolen, at Fællesskabet var ansvarligt for de tab, der var forvoldt visse mælkeproducenter, som havde været forhindret i at markedsføre mælk som følge af anvendelsen af Rådets forordning nr. 857/84, fordi de havde påtaget sig nogle forpligtelser i medfør af forordning nr. 1078/77.

10 På foranledning af denne dom offentliggjorde Rådet og Kommissionen den 5. august 1992 meddelelse 92/C 198/04 (EFT C 198, s. 4). Efter heri at have redegjort for virkningerne af Mulder II-dommen tilkendegav institutionerne med henblik på at give dommen fuld virkning, at de ville vedtage de praktiske regler for betaling af erstatning til de pågældende producenter.

11 Indtil vedtagelsen af de omhandlede regler forpligtede institutionerne sig til over for enhver producent, der havde krav på erstatning, at give afkald på at påberåbe sig forældelsen i henhold til artikel 43 i EØF-statutten for Domstolen. Forpligtelsen var dog betinget af, at retten til erstatning ikke var forældet på tidspunktet for offentliggørelsen af meddelelsen eller på det tidspunkt, hvor producenten havde rettet henvendelse til en af institutionerne.

12 Rådet udstedte derpå forordning (EØF) nr. 2187/93 af 22. juli 1993 om tilbud om erstatning til visse producenter af mælk og mejeriprodukter, som midlertidigt har været forhindret i at udøve deres virksomhed (EFT L 196, s. 6). Forordningen hjemler et tilbud om en standardiseret erstatning til de producenter, som efter at have fået tildelt en endelig referencemængde havde lidt tab ved anvendelsen af den ordning, som var omhandlet i Mulder II-dommen.

13 Ved dom af 27. januar 2000 i sagen Mulder m.fl. mod Rådet og Kommissionen (forenede sager C-104/89 og C-37/90, Sml. I, s. 203) traf Domstolen afgørelse vedrørende størrelsen af de af sagsøgerne krævede erstatninger.

Sagens faktiske omstændigheder

14 Sagsøgeren er mælkeproducent i Nederlandene. Sagsøgerens far indgik i henhold til forordning nr. 1078/77 en forpligtelse til ikke-markedsføring, som ophørte den

20. april 1983. Inden denne dato overdrog faderen sin bedrift til sagsøgeren, som tillige overtog ikke-markedsføringsforpligtelsen.

15 Sagsøgeren genoptog ikke mælkeproduktionen ved forpligtelsens ophør.

16 Efter vedtagelsen af forordning nr. 1639/91 ansøgte han om en midlertidig referencemængde, som han fik tildelt ved beslutning af 28. oktober 1991.

17 Den 22. marts 1993 foretog Algemene Inspectiedienst (den almindelige inspektionstjeneste) en kontrol af de nærmere omstændigheder i forbindelse med sagsøgerens genoptagelse af mælkeproduktionen. På foranledning af rapporten vedrørende dette kontrolbesøg trak de kompetente nederlandske myndigheder ved beslutning af 4. maj 1993 den midlertidige referencemængde tilbage, som var blevet tildelt sagsøgeren.

Retsforhandlinger og parternes påstande

18 Ved stævning indleveret til Rettens justitskontor den 30. september 1993 har sagsøgeren anlagt nærværende sag.

19 Ved kendelse af 31. august 1994 udsatte Retten sagens behandling, indtil Domstolen havde afsagt dom i de forenede sager C-104/89 (Mulder m.fl. mod Rådet og Kommissionen) og C-37/90 (Heinemann mod Rådet og Kommissionen).

20 Ved kendelse af 11. marts 1999 bestemte formanden for Rettens Fjerde Udvidede Afdeling, efter at have hørt parterne under et uformelt retsmøde den 30. september 1998, at sagens behandling skulle genoptages.

21 Ved beslutning af 7. oktober 1999 blev sagen henvist til en afdeling bestående af tre dommere.

22 På grundlag af den refererende dommers rapport har Retten (Fjerde Afdeling) besluttet at indlede den mundtlige forhandling. Som led i sagens tilrettelæggelse har Retten opfordret sagsøgeren til at fremlægge visse dokumenter og besvare et spørgsmål skriftligt.

23 Parterne har afgivet mundtlige indlæg og besvaret Rettens mundtlige spørgsmål i retsmødet den 17. maj 2000.

24 Sagsøgeren har nedlagt følgende påstande:

— Principalt tilpligtes Fællesskabet at betale sagsøgeren en beløb på 376 511 nederlandske gylden (NLG) i erstatning af det tab, han har lidt fra den 1. april 1984 indtil den dato, da han var i stand til at genoptage mælkeproduktionen, med rente 8% p.a. fra den 19. maj 1992.

— Subsidiært tilpligtes Fællesskabet at betale ham et af Retten skønsmæssigt fastsat beløb, dog ikke under 149 032 NLG, svarende til det beløb, han har krav på ifølge forordning nr. 2187/93, med renter 8% p.a. fra den 19. maj 1992.

— Fællesskabet tilpligtes at betale sagens omkostninger.

25 Rådet har nedlagt følgende påstande:

— Principalt delvis afvisning og i hvert fald frifindelse.

— Subsidiært fastlægges den periode, sagsøgerens tab strækker sig over, og der fastsættes en frist på 12 måneder fra datoen for dommens afsigelse, inden for hvilken parterne skal opnå enighed om erstatningsbeløbets størrelse.

— Sagsøgeren tilpligtes at betale sagens omkostninger.

26 Kommissionen har nedlagt følgende påstande:

— Principalt delvis afvisning og i hvert fald frifindelse.

— Subsidiært fastslås det, at den periode, for hvilken der skal svares erstatning, begynder den 5. august 1987 og slutter den 14. juni 1991, og der fastsættes en frist på 12 måneder fra datoen for dommens afsigelse, inden for hvilken parterne skal opnå enighed om erstatningsbeløbets størrelse.

— Sagsøgeren tilpligtes at betale sagens omkostninger.

Retlige bemærkninger

27 Sagsøgeren har gjort gældende, at betingelserne for, at Fællesskabet ifalder ansvar for det tab, han har lidt, er opfyldt. Rådet og Kommissionen har gjort gældende, at sagen delvis må afvises, da det af sagsøgeren fremførte erstatningskrav delvis er forældet.

28 Det er Rettens opfattelse, at det i den foreliggende sag af hensyn til afgørelsen af forældelsesspørgsmålet er nødvendigt først at tage stilling til, om Fællesskabet ifalder ansvar efter EF-traktatens artikel 215 (nu artikel 288 EF), og i bekræftende fald indtil hvilken dato.

Parternes argumenter

29 Sagsøgeren har for det første præciseret, at det tab, han kræver erstattet, kun vedrører perioden forud for den dag, da han kunne genoptage mælkeproduktionen. Det tab, han led ved, at hans midlertidige kvote blev trukket tilbage, er derimod genstand for sag T-94/98.

30 Sagsøgeren gør gældende, at Fællesskabet er ansvarligt for det tab, han har lidt ved, at han på grund af fællesskabslovgivningen blev berøvet en kvote fra 1984,

og at denne skadevoldende tilstand først ophørte efter ikrafttrædelsen af forordning nr. 1639/91 ved tildeling af en midlertidig kvote den 28. oktober 1991. Sagsøgeren støtter sit krav på Mulder II-dommen.

31 Han bestrider Rådets og Kommissionens argument om, at han ikke er berettiget til erstatning, fordi han ikke genoptog mælkeproduktionen ved udløbet af ikke-markedsføringsforpligtelsen. Han anfører, at han ikke kunne genoptage mælkeproduktionen i 1983, fordi han ikke rådede over de finansielle midler hertil, heller ikke i vinteren 1983-1984, fordi han ikke havde noget foder. Hvis han havde vidst, at tillægsafgiftsordningen skulle træde i kraft i april 1984, havde han øjeblikkeligt genoptaget mælkeproduktionen i 1983 ved at optage lån hos sin familie. Da han imidlertid ikke vidste dette, besluttede han ud fra driftsøkonomiske motiver at udsætte produktionens genoptagelse.

32 Den 1. april 1984 blev sagsøgeren overrasket over meddelelsen om og den øjeblikkelige ikrafttrædelse af tillægsafgiftsordningen. Han tog øjeblikkelig kontakt til den kompetente nederlandske myndighed, Districtbureauhouder. Denne besvarede hans henvendelse med, at under hensyn til, at producenterne i deres egenskab af såkaldte SLOM-producenter ikke havde leveret nogen mælk i referenceåret som følge af en forpligtelse i henhold til forordning nr. 1078/77, var de udelukket fra kvoteordningen, og det var formålsløst, at sagsøgerne ansøgte om en kvote.

33 Da forordning nr. 764/89 var trådt i kraft, henvendte sagsøgeren sig på ny til Districtbureauhouder, som informerede ham om, at de producenter, hvis forpligtelser var udløbet i 1983, ikke kunne få tildelt kvoter. Først i 1991 ville sagsøgeren kunne ansøge om tildeling af en referencemængde.

34 Hvorom alting er, bestrider sagsøgeren Rådets og Kommissionens argument om, at SLOM-producenterne, hvis ikke-markedsføringsperiode ophørte i løbet af 1983, og som først genoptog mælkeproduktionen efter den 1. april 1984, ikke

havde leveret nogen mælk i referenceåret som følge af deres forpligtelse efter forordning nr. 1078/77. Som det fremgår af Spagl-dommen, strider det mod princippet om beskyttelse af den berettigede forventning at fastsætte en skæringsdato, hvorved alle de producenter, der ikke leverede mælk i 1983 på grund af deres forpligtelse som følge af forordning nr. 1078/77, udelukkes fra at komme i betragtning. Ifølge sagsøgeren kan disse producenter med andre ord ikke bebrejdes, at de ikke forudså en ordning, som ikke eksisterede på det tidspunkt, da deres ikke-markedsføringsforpligtelse udløb, og som blev indført med tilbagevirkende gyldighed. Sagsøgeren fremhæver endvidere, at det var uden betydning for Domstolens vurdering i Spagl-dommen, af hvilke grunde sagsøgeren i denne sag ikke havde genoptaget mælkeproduktionen, og altså uden betydning, om det skyldtes personlige eller andre grunde.

35 Vedrørende Rådets og Kommissionens argument om, at sagsøgeren ikke opfylder kriterierne i Mulder II-dommen, hvorefter han skal godtgøre at have haft til hensigt at genoptage mælkeproduktionen, anfører sagsøgeren, at disse kriterier ikke udgør nogen udtømmende opregning af de omstændigheder, som kan godtgøre en sådan hensigt.

36 Sagsøgeren bestrider endvidere Kommissionens udsagn om, at han ikke, heller ikke i 1991 efter at have fået tildelt en midlertidig kvote, havde til hensigt at genoptage mælkeproduktionen, men at hans eneste formål var at opnå en kvote for at kunne handle med denne. Under alle omstændigheder er dette argument ifølge sagsøgeren irrelevant, da det tab, han kræver erstattet, blev lidt i perioden inden tilbagetrækningen af den midlertidige kvote.

37 Vedrørende beregningen af tabet anfører sagsøgeren, at han har krav på en større erstatning end den, som er tilbudt SLOM-producenterne i forordning nr. 2187/93.

38 Rådet og Kommissionen har gjort gældende, at sagsøgerens krav er ubegrundet.

Rettens bemærkninger

39 Fællesskabet kan efter traktatens artikel 215, stk. 2, kun ifalde ansvar uden for kontraktforhold for det tab, institutionerne har forvoldt, såfremt visse betingelser er opfyldt, nemlig at den adfærd, som fællesskabsinstitutionen kritiseres for at have udvist, er retsstridig, at der er indtrådt et tab, og at der er årsagsforbindelse mellem den retsstridige adfærd og det hævdede tab (Domstolens dom af 17.12.1981, forenede sager 197/80-200/80, 243/80, 245/80 og 247/80, Ludwigshafener Walzmühle m.fl. mod Rådet og Kommissionen, Sml. s. 3211, præmis 18, og Rettens dom af 13.12.1995, forenede sager T-481/93 og T-484/93, Exportateurs in Levende Varkens m.fl. mod Kommissionen, Sml. II, s. 2941, præmis 80).

40 Med hensyn til situationen for de mælkeproducenter, der havde indgået en ikke-markedsføringsforpligtelse, er Fællesskabet erstatningsansvarligt over for hver enkelt producent, der har lidt et tab som følge af, at han har været forhindret i at levere mælk i medfør af forordning nr. 857/84 (Mulder II-dommen, præmis 22). Dette erstatningsansvar beror på, at princippet om beskyttelse af den berettigede forventning er tilsidesat.

41 Dette princip kan dog kun påberåbes over for fællesskabsbestemmelser, såfremt Fællesskabet selv tidligere har skabt en situation, som giver grundlag for en berettiget forventning (Domstolens dom af 10.1.1992, sag C-177/90, Kühn, Sml. I, s. 35, præmis 14).

42 En erhvervsdrivende, der er blevet tilskyndet ved en fællesskabsretsakt til at indstille markedsføringen af mælk i en begrænset periode af hensyn til almenvellet og mod betaling af en præmie, kan således have en berettiget forventning om ikke ved udløbet af sine forpligtelser at blive pålagt restriktioner, som specielt berører ham, netop fordi han har udnyttet de muligheder, som fællesskabsbestemmelserne har givet ham (Mulder I-dommen, præmis 24, og von Deetzen-dommen, præmis 13). Derimod er princippet om beskyttelse af den berettigede forventning ikke til hinder for, at der i forbindelse med en ordning som den, der gælder for tillægsafgiften, pålægges en producent restriktioner på grund af, at han ikke har markedsført mælk eller har markedsført en nedsat mængde forud for ikrafttrædelsen af den nævnte ordning som følge af en

beslutning, som han har truffet på egen hånd, og uden at være tilskyndet hertil af en fællesskabsretsakt (Kühn-dommen, præmis 15).

43 Desuden fremgår det af Spagl-dommen, at Fællesskabet ikke uden at tilsidesætte princippet om beskyttelse af den berettigede forventning automatisk kunne udelukke en kvotetildeling til alle de producenter, hvis forpligtelse til ikke-markedsføring eller omstilling var ophørt i 1983, herunder dem, der i lighed med Spagl ikke havde kunnet genoptage mælkeproduktionen af grunde, som stod i forbindelse med deres forpligtelse. I Spagl-dommens præmis 13 fastslog Domstolen således:

»Fællesskabslovgiveren kunne herved gyldigt indføre en skæringsdato med hensyn til udløbet af de pågældendes ikke-markedsførings- eller omstillingsperiode, for at udelukke de producenter fra anvendelsen [af bestemmelserne om tildeling af en særlig referencemængde], som af grunde, der var ikke-markedsførings- eller omstillingspligten uvedkommende, ikke havde leveret mælk i hele eller dele af det pågældende referenceår. Princippet om den berettigede forventning, som fortolket i ovennævnte domme, forhindrer derimod, at en skæringsdato fastsættes således, at producenter, som ikke har leveret mælk i hele eller dele af referenceåret på grund af en forpligtelse, de har indgået i henhold til forordning nr. 1078/77, udelukkes fra anvendelsen [af de nævnte bestemmelser].«

44 I modsætning til det af sagsøgeren anførte må denne dom forstås på baggrund af de faktiske omstændigheder i den daværende tvist for den nationale ret. Spagl var en landbruger, som ved udløbet af sin forpligtelse den 31. marts 1983 ikke straks var i stand til at genoptage mælkeproduktionen, fordi han ikke havde den nødvendige kapital til at købe en ny malkekvægsbesætning. I stedet købte han kvier til opdræt og genoptog produktionen med 12 køer i maj eller juni 1984 (se generaladvokat Jacobs' forslag til afgørelse i Spagl-sagen, Sml. I, s. 4554, punkt 2). Desuden fremgår det af retsmøderapporten, at sagsøgeren inden for den periode, hvor mælkeproduktionen var afbrudt, gennemførte vedligeholdelsesarbejder på bygninger og de maskiner, som blev anvendt til denne produktion (Sml. I, s. 4541, afsnit I, punkt 2).

45 Der er således grundlag for at udlede af denne dom, at de producenter, hvis forpligtelse udløb i 1983, kun kan støtte et erstatningssøgsmål på en tilsidesættelse af princippet om den berettigede forventning, såfremt de godtgør, at grundene til, at de ikke genoptog mælkeproduktionen i referenceåret, havde forbindelse med, at de indstillede denne produktion i en vis periode, og at det på grund af tilrettelæggelsen af denne produktion var umuligt for dem straks at genoptage den.

46 Desuden fremgår det af Mulder II-dommen, nærmere betegnet af dommens præmis 23, at Fællesskabets ansvar er betinget af, at producenterne klart har tilkendegivet deres hensigt til at genoptage mælkeproduktionen ved udløbet af deres ikke-markedsføringsforpligtelse. Forudsætningen for, at SLOM-producenterne kan rejse krav om erstatning for det retsstridige forhold, som førte til at anse ugyldiggørelsen af de forordninger, der regulerede SLOM-producenternes situation, var nemlig, at de blev forhindret i at genoptage mælkeproduktionen. De producenter, hvis forpligtelse ophørte inden ikrafttrædelsen af forordning nr. 857/84, skulle derfor have genoptaget mælkeproduktionen eller i det mindste truffet foranstaltninger hertil, såsom foretagelsen af investeringer eller reparationer eller opretholdelsen af det nødvendige anlæg til denne produktion (jf. herom forslag til afgørelse fra generaladvokat Van Gerven i Mulder II-sagen, Sml. I, s. 3094, punkt 30).

47 Hvis ikke en producent har tilkendegivet sin hensigt hertil, kan han ikke gøre gældende at have en berettiget forventning om at genoptage mælkeproduktionen på et hvilket som helst tidspunkt i fremtiden. Hans situation er derfor ikke anderledes end de erhvervsdrivendes, som ikke fremstillede mælk, og som efter indførelsen af mælkekvoteordningen i 1984 blev forhindret i at påbegynde produktionen heraf. Ifølge fast domspraksis kan de erhvervsdrivende på områder med en fælles markedsordning, hvor der sker en løbende tilpasning til ændringer i den økonomiske situation, ikke have nogen berettiget forventning om at undgå begrænsninger som følge af eventuelle markedspolitiske eller strukturpolitiske bestemmelser (jf. i denne retning Domstolens dom af 17.6.1987, forenede sager 424/85 og 425/85, Frico m.fl., Sml. s. 2755, præmis 33, samt Mulder I-dommens præmis 23, og von Deetzen-dommen, præmis 12).

48 Da sagsøgeren ikke genoptog mælkeproduktionen mellem datoen for udløbet af hans ikke-markedsføringsforpligtelse den 20. april 1983 og datoen for ikrafttrædelsen af kvoteordningen den 1. april 1984, må han til godtgørelse af sit erstatningskrav bevise, at han havde til hensigt at genoptage produktionen ved udløbet af sin ikke-markedsføringsforpligtelse, og at han blev afskåret herfra på grund af ikrafttrædelsen af forordning nr. 857/84.

49 Det fremgår imidlertid for det første, at selv om sagsøgerens ikke-markedsføringsforpligtelse ophørte mere end 11 måneder inden datoen for mælkekvoteordningens ikrafttræden, havde han ikke genoptaget mælkeproduktionen på denne dato. Endvidere har sagsøgeren ikke fremlagt bevis for, at han tog kontakt til de nationale myndigheder for at opnå en referencemængde i 1984 ved ikrafttrædelsen af mælkekvoteordningen. Endelig har han ikke bevist, at han traf foranstaltninger, på grund af hvilke det kan anses for bevist, at han havde til hensigt at genoptage mælkeproduktionen ved forpligtelsens ophør. Det må i den forbindelse konstateres, at de bilag for indkøb af græsfrø, som delvis er dateret i august 1983, ikke udgør tilstrækkeligt bevis for en sådan hensigt.

50 Desuden indebærer den omstændighed, at sagsøgeren fik tildelt en midlertidig referencemængde ved ikrafttrædelsen af forordning nr. 1639/91, ikke, som hævdet af ham, at han har krav på en erstatning som følge af Fællesskabets ansvar uden for kontraktforhold.

51 I så henseende bemærkes, at den ved Rådets og Kommissionens forordninger fastsatte kvotetildeling havde til formål at genoprette en situation, der var opstået på grund af en tidligere ulovlig retsakt. For at sikre sig, at kvoterne tilfaldt dem, der virkelig havde til hensigt at producere mælk, og for at undgå, at producenterne ansøgte om kvoterne alene med det formål at drage økonomisk fordel deraf, gjorde fællesskabslovgiver tildelingen afhængig af visse betingelser.

52 Den omstændighed, at en producent fik afslag på en kvote, fordi han ikke på tidspunktet for ansøgningens indgivelse opfyldte betingelserne i de fællesskabsbestemmelser, der havde til formål at udbedre ulovligheden af forordning nr. 857/84, udelukker ikke, at han på tidspunktet for sin forpligtelses ophør havde en berettiget forventning om at kunne genoptage mælkeproduktionen, og at han som følge heraf har krav på erstatning efter betingelserne i Mulder II-dommen. Det kan omvendt også tænkes, at producenterne ikke har villet genoptage mælkeproduktionen ved forpligtelsens ophør, og at de har fået tildelt en referencekvote nogle år senere, såfremt de på det tidspunkt opfyldte de nødvendige betingelser.

53 Den omstændighed, at sagsøgeren efterfølgende opnåede en midlertidig referencemængde, godtgør således ikke i sig selv, at han ved ikke-markedsføringsforpligtelsens ophør havde til hensigt at genoptage mælkeproduktionen.

54 Følgelig ifalder Fællesskabet ikke noget erstatningsansvar over for sagsøgeren ved anvendelsen af forordning nr. 857/84, hvorfor det er unødvendigt at undersøge, om de øvrige betingelser for et sådant erstatningsansvar er opfyldt.

55 Det er derfor heller ikke nødvendigt at undersøge spørgsmålet om forældelsen.

56 Af samtlige de anførte betragtninger følger, at Rådet og Kommissionen må frifindes.

Sagens omkostninger

57 I henhold til procesreglementets artikel 87, stk. 2, pålægges det den tabende part at betale sagens omkostninger, hvis der er nedlagt påstand herom. Sagsøgeren har tabt sagen og bør derfor pålægges at betale sagens omkostninger i overensstemmelse med Rådets og Kommissionens påstand herom.

På grundlag af disse præmisser

udtaler og bestemmer

RETTEN (Fjerde Afdeling)

1) **Rådet for Den Europæiske Union og Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber frifindes.**

2) **Sagsøgeren betaler sagens omkostninger.**

Tiili Moura Ramos Mengozzi

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 31. januar 2001.

H. Jung
Justitssekretær

P. Mengozzi
Afdelingsformand